

Οικονομικό και πολιτικό θρίλερ για τα μέτρα...

Οριακή η διαπραγμάτευση με την τρόικα - Άλλη μία «μεγάλη κίνηση» ζητεί ο κ. Τόμσεν

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

«Ξέρετε τι θέλουμε, θα γυρίσουμε όταν είμαστε έτοιμοι». Με αυτά τα λόγια έκλεισε την περασμένη Παρασκευή το απόγευμα ο εκπρόσωπος του ΔΝΤ στην τρόικα, κ. Πόουλ Τόμσεν, την πολυήμερη και δραματική ενίσχυση διαπραγμάτευση με την κυβέρνηση, αποστρέφοντας σαφές μήνυμα προς την Αθήνα πως η επιστροφή των εκπροσώπων των δανειστών το επόμενο Σαββατοκύριακο κάθε άλλο παρά δεδομένη θα πρέπει να θεωρείται. Τι ακριβώς ζητάει η τρόικα είχε επίσης αποκαλυφθεί σε έναν ιδιαίτερης έντασης διάλογο που είχε λίγη ώρα νωρίτερα ο υπουργός Οικονομικών Γ. Στουρνάρας με τον κ. Π. Τόμσεν. Ο εκπρόσωπος του ΔΝΤ επέμενε μέχρι και την τελευταία στιγμή ότι προκειμένου να «κλείσει» το πακέτο, η κυβέρνηση έπρεπε να εντάξει σε αυτό «άλλο ένα μεγάλο μέτρο». Μάλιστα, απέφευγε να το προσδιορίσει «ρίχνοντας το μπαλάκι» στο οικονομικό επιτελείο. Είναι ενδεικτικό, δε, της αδιάλλακτης στάσης του ότι όταν ο κ. Στουρνάρας τού ε-

«Θα γυρίσουμε όταν είμαστε έτοιμοι. Ξέρετε τι θέλουμε» - Με αυτά τα λόγια έκλεισε την Παρασκευή, τη δραματική διαπραγμάτευση των τελευταίων ημερών ο κ. Τόμσεν.

ποσήμανε πως η ελληνική πλευρά έχει υπερβεί τα όριά της και τίθεται σε κίνδυνο η βιωσιμότητα της τρικομματικής κυβέρνησης, περιορίστηκε να απαντήσει ότι «αυτό είναι δικό σας πρόβλημα». Η σκληρότητα της στάσης του ΔΝΤ ήταν εμφανής όλο το προηγούμενο διάστημα. Και καταδεικνύει ότι παρά την αισιοδοξία που εκπέμπει το κυβερνητικό επιτελείο τα πάντα βρίσκονται «στον αέρα», από το πακέτο των μέτρων μέχρι την εκταμίευση της επόμενης δόσης και την επιμήκυνση του χρόνου δημοσιονομικής προσαρμογής. Εξάλλου, η απειλή του κ. Τόμσεν ότι η τρόικα μπορεί να μην επιστρέψει στο τέλος της τρέχουσας εβδομάδας στην Αθήνα, δεν έχει ρητορικό αλλά άκρως πρακτικό χαρακτήρα: νέα καθυστέρηση στη συμφωνία επί των μέτρων απομακρύνει την Αθήνα από τον στόχο το πακέτο να έχει ψηφιστεί μέχρι το Eurogroup της 8ης Οκτωβρίου, ώστε ο πρωθυπουργός Αντ. Σαμαράς να προσέλθει με ισχυρό οπλοστάσιο στην κρίση για το «ελληνικό ζήτημα» σύνδο κορυφής της 18ης Οκτωβρίου.

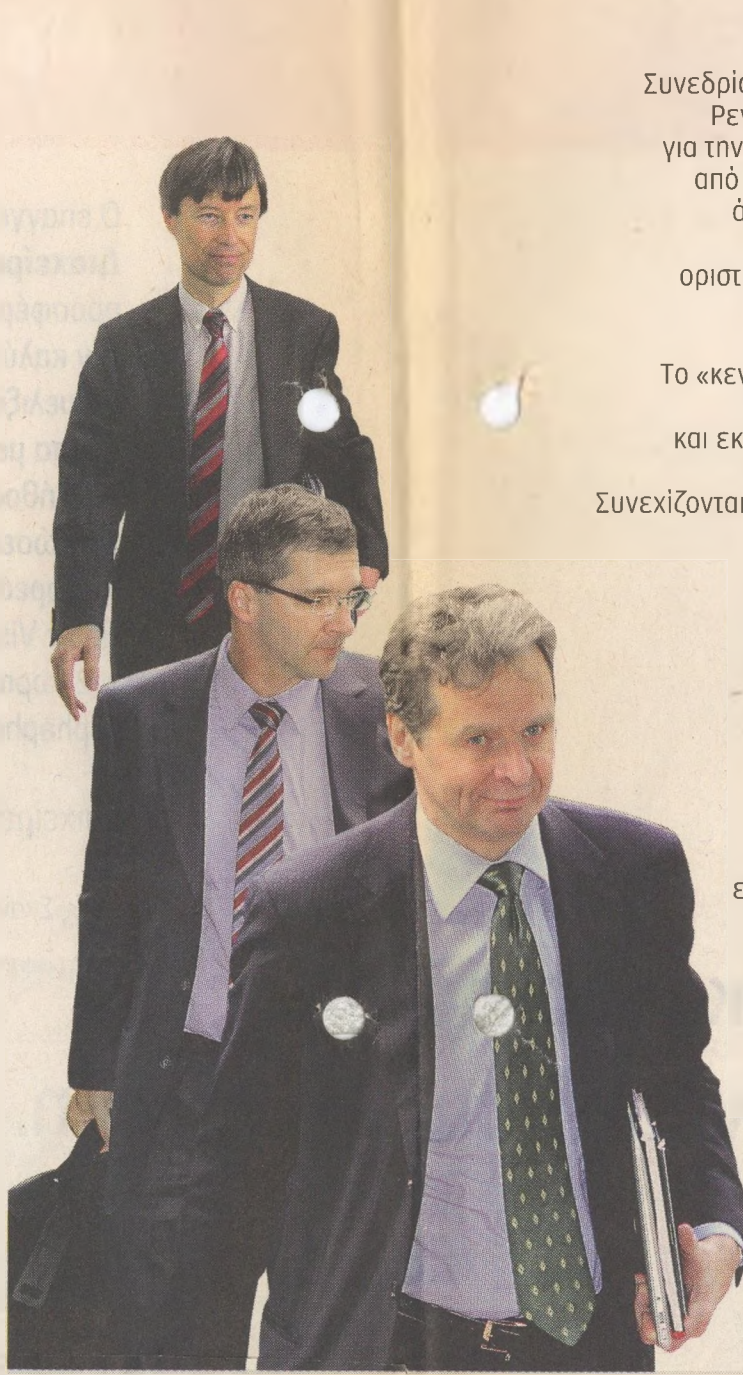
Τι κρύβεται όμως πίσω από την σκληρότητα της στάσης του εκπροσώπου του ΔΝΤ; Κατά την εκτίμηση κυβερνητικών παραγόντων που έχουν εικόνα της

πορείας της έως τώρα διαπραγμάτευσης, ο κ. Τόμσεν «χειραγωγεί» τις εξελίξεις, ώστε με τον ένα ή τον άλλο τρόπο -είτε επειδή δεν θα επιβληθεί συμφωνία ή επειδή η Αθήνα θα αναλάβει δεσμεύσεις στις οποίες δεν θα μπορεί να ανταποκριθεί- να τεθεί στην έκθεση για τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους, που κλείνει να συντάξει η τρόικα, ζήτημα «κουρέματος» του δημόσιου χρέους. Εξάλλου η κ. Λαγκάρντ και συνολικά το ΔΝΤ αμφισβητούν σταθερά ότι το χρέος έχει καταστεί βιώσιμο με το «κούρεμα» του περασμένου Φεβρουαρίου.

Όμως, τυχόν «άνοιγμα» της συζήτησης για «κούρεμα» του χρέους, προσθέτουν οι ίδιες πηγές, μπορεί να καταστεί καταστροφικό για την Αθήνα, καθώς την Παρασκευή ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Β. Σόιμπλε απέρριψε κατηγορηματικά τη συγκεκριμένη προοπτική, καθώς οι εκκρίσεις προκαλούν αβεβαιότητα, όπως είπε. Σε ό,τι αφορά την έκθεση της τρόικας, τόνισε ότι πρέπει απλούστατα να καταγράψει την αντικειμενική πραγματικότητα. «Εάν η τρόικα συμπεράνει ότι για οποιονδήποτε λόγο οι υποχρεώσεις της Ελλάδας δεν έχουν εκπληρωθεί, μπορεί να κάνει προτάσεις για το τι θα μπορούσε να γίνει επιπλέον».

Οι ισορροπίες είναι εξαιρετικά ευαίσθητες, γεγονός που φάνηκε και από τις διευθετήσεις της οποίας προκάλεσε τηλεγράφημα του Reuters, σύμφωνα με το οποίο η έκθεση της τρόικας και η επόμενη δόση προς την Ελλάδα δεν πρόκειται να έρθουν πριν από τον Νοέμβριο.

Βεβαίως, για την ελληνική πλευρά, ανεξάρτητα από το γενικότερο κλίμα, συνιστά μονόδρομο να πιέσει τους εταίρους της ότι παραμένει συνηθιστός προς τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει. Παρά τη δυστοκία των τελευταίων ημερών στις διαβουλεύσεις με την τρόικα, το Μέγαρο Μαξίμου ευελπιστεί πως θα υπάρξει συμφωνία για το σύνολο του πακέτου των μέτρων πριν από το Eurogroup της 8ης Οκτωβρίου, αν και η βάση τα υφιστάμενα δεδομένα θεωρείται πλέον απίθανο αυτά να έχουν ψηφιστεί κιόλας από την ελληνική Βουλή ακόμη και εάν υιοθετηθεί η διαδικασία του κατεπίγειου. Πάντως, εάν μέχρι τότε δεν έχει επιτευχθεί συμφωνία με την τρόικα, το θετικό κλίμα που οικοδόμησε στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες η Αθήνα όλο το προηγούμενο διάστημα θα υπονομευθεί και η Ελλάδα θα βρεθεί εκ νέου στο στόχαστρο των εταίρων και των αγορών. Σύμφωνα με πηγές του Μεγάρου Μαξίμου, αλλά και συνομιλητές των κ. Βενιζέλου και Κουβέλη, «κλειδί» για την επίτευξη συμφωνίας με την τρόικα είναι η μεταστροφή της στάσης του ΔΝΤ. Πάντως, ακόμη και εάν η κυβέρνηση περάσει με επιτυχία το crash test της διαπραγμάτευσης με την τρόικα, το έργο της παραμένει εξαιρετικά σύνθετο.

14 Σεπτεμβρίου, Παρασκευή
Συνεδρίαση Eurogroup. Τοποθέτηση Ρεν με αισιόδοξες προβλέψεις για την ελληνική οικονομία. Εντολή από Eurogroup - ΔΝΤ να κλείσει άμεσα η διαπραγμάτευση για τα μέτρα. Στόχος να οριστικοποιηθούν σε δέκα μέρες.

18 Σεπτεμβρίου, Τρίτη
Το «κενό» στα μέτρα που προτείνει το υπουργείο Οικονομικών και εκείνων που εγκρίνει η τρόικα παραμένει στα 4 δισ. ευρώ. Συνεχίζονται οι πιέσεις για ένα επιπλέον «σκληρό» μέτρο.

19 Σεπτεμβρίου, Τετάρτη
Ο κ. Στουρνάρας έρχεται σε σύγκριση με τον εκπρόσωπο του ΔΝΤ, κ. Π. Τόμσεν. Ο κ. Στουρνάρας ξεκαθαρίζει ότι δεν υπογράφει άλλο τέτοιο μέτρο. Παρεμβαίνουν οι εκπρόσωποι των Ε.Ε. και ΕΚΤ για να πέσουν οι τόνοι. Η τρόικα κάνει δεκτά μέτρα 2 δισ. ευρώ από την αναδιάρθρωση του Δημοσίου.

21 Σεπτεμβρίου, Παρασκευή
Η τρόικα αποχωρεί με την «υπόσχεση» ότι θα επιστρέψει σε μια εβδομάδα

17 Σεπτεμβρίου, Δευτέρα
Η τρόικα απορρίπτει τα ισοδύναμα μέτρα από ΠΑΣΟΚ - ΔΗΜΑΡ. Επιμένει στην αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης κατά 2 έτη και ζητεί άλλο ένα μέτρο σίγουρης απόδοσης, παραπέμποντας σε νέες περικοπές μισθών και συντάξεων. Τα μέτρα θα πρέπει να κλείσουν μέχρι σήμερα, Κυριακή.

20 Σεπτεμβρίου, Πέμπτη
Νέα - μαραθώνια σύσκεψη του κ. Στουρνάρα με τους επικεφαλής της τρόικας. Το «κενό» παραμένει στα 2 δισ. ευρώ, αλλά το κλίμα είναι καλύτερο. Οι επικεφαλής της τρόικας έχει αποφασιστεί να αποχωρήσουν και να επανέλθουν στην Αθήνα, ενώ υπάρχει και μία πρόταση για μέτρο που μπορεί να γεφυρώσει τη διαφορά των 2 δισ. ευρώ, χωρίς να κοπούν επιπλέον μισθοί και συντάξεις.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Δυσκολεύει η έγκριση

Ένα μείζον θέμα των ημερών έχει να κάνει με τη στάση που θα τηρήσουν τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση. Οι κ. Βενιζέλος και Κουβέλης θα πρέπει να εγκρίνουν το πακέτο των μέτρων στο οποίο θα καταλήξουν οι κ. Σαμαράς και Στουρνάρας, σε ένα ήδη επιβαρυνμένο πολιτικό τοπίο: Ο κ. Βενιζέλος καταλογίζει στον πρωθυπουργό και τον υπουργό Οικονομικών ότι διαπραγματεύθηκαν «εν κρυπτώ» με την τρόικα, αλλά και ότι επικείμενη να φέρουν το ΠΑΣΟΚ και τη ΔΗΜΑΡ προ τετελεσμένων σε πολλές περιπτώσεις, με τελευταία την αποκάλυψη ότι θα απαιτηθούν πρόσθετα φορολογικά μέτρα ύψους 2 δισ. Μάλιστα, αιτιάσεις για τους χειρισμούς του κ. Στουρνάρα εκφράζουν τις τελευταίες ημέρες και «γαλάζια» στελέχη, τα οποία του καταλογίζουν ότι διαμορφώνει κλίμα υπεροψίας, αναντίστοιχο με τον βαθμό «ωριμότητας» της διαπραγμάτευσης με την τρόικα. Στελέχη του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΜΑΡ αφήνουν να εννοηθεί πως μετά τις τελευταίες εξελίξεις το δικό κόμμα θα αποστασιοποιηθούν περαιτέρω και θα αφήσουν το σύνολο των χειρισμών για τη διαμόρφωση του πακέτου στον κ. Σαμαρά και στο οικονομικό επιτελείο.

Σε κάθε περίπτωση, ως θετικό οντίβαρο λειτουργεί το ότι και οι τρεις πολιτικοί αρχηγοί συγκλίνουν στην άποψη πως τα μέτρα θα πρέπει να οριστικοποιηθούν και να τεθούν προς ψήφιση στη Βουλή το συντομότερο δυνατόν.

Πέντε ζητήματα σε εκκρεμότητα

Του ΒΑΣΙΛΗ ΖΗΡΑ

Παρά το κλίμα αισιοδοξίας που εκπέμπει η ελληνική πλευρά, η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με την τρόικα για το νέο Μνημόνιο έχει ακόμη δρόμο μέχρι να καταλήξει σε αποφάσεις για το σύνολο των εκκρεμοτήτων, οι οποίες δεν εξαντλούνται στα δημοσιονομικά μέτρα. Την Παρασκευή, η αναστάτωση που προκάλεσε, μέχρι να διαφυστεί κατηγορηματικά από όλες τις πλευρές, τηλεγράφημα του Reuters περί καθυστέρησης της έκθεσης βιωσιμότητας του χρέους από την τρόικα, ώστε να περάσουν οι αμερικανικές εκλογές, ήλθε να υπενθυμίσει ότι υπάρχουν και άλλα ανοικτά θέματα, όπως ένα ενδεχόμενο νέο «κούρεμα» του χρέους, επί των οποίων οι παράγοντες που αποφασίζουν για την Ελλάδα δεν έχουν κοινά συμφέροντα και κοινή προσέγγιση.

Οι επικεφαλής της τρόικας αναχώρησαν χθες από την Αθήνα με περισσότερο από το ένα τρίτο του πακέτου των 13,5 δισ. ευρώ, δηλαδή σχεδόν 5 δισ. ευρώ, να είναι «γι' αυτούς» ακόμη ανοικτό.

1. Σε ό,τι αφορά το σκέλος των περικοπών των δημοσίων δαπανών κατά 11,5 δισ. ευρώ, η τρόικα συμφώνησε να μην επιμείνει σε περαιτέρω μείωση μισθών και συντάξεων και να αποδεχθεί μέτρα μείωσης των λειτουργικών δαπανών κατά 2 δισ. ευρώ, που αρχικά είχε απορρίψει, υπό δύο προϋποθέσεις:

• να τεκμηριωθούν καλύτερα από τα αρμόδια υπουργεία Εσωτερικών, Υγείας, Διοικητικής Μεταρρύθμισης, Αμυνας κ.ά.,

• να περιληφθεί ρήτρα που θα προβλέπει ότι εάν ο στόχος για μηδενισμό του πρωτογενούς ελλείμματος το 2013 δεν επιτευχθεί, τότε το 2014 θα γίνουν αντιστοίχες περικοπές μισθών και συντάξεων.

Άλλες περικοπές ενός δισ. περίπου έχουν γίνει δεκτές επί της αρχής, αλλά θέλουν μεγαλύτερη επεξεργασία.

2. Σε ό,τι αφορά το σκέλος των εσοδών, το υπουργείο Οικονομικών δεν ήταν

Τα μέτρα μείωσης λειτουργικών δαπανών κατά 2 δισ., τα φορολογικά έσοδα 2 δισ., η χρονική κατανομή των μέτρων, το κενό χρηματοδότησης, η βιωσιμότητα του χρέους.

έτοιμο να παρουσιάσει τελικό σχέδιο για τη φορολογική μεταρρύθμιση, το οποίο να εξασφαλίζει επιπλέον φορολογικά έσοδα 2 δισ. ευρώ.

Επί της ουσίας, πέραν των περικοπών σε μισθούς και συντάξεις και της αύξησης των ορίων ηλικίας, όλα τα υπόλοιπα μέτρα παραμένουν ανοικτά. Τις επόμενες ημέρες θα συνεχιστούν οι διαβουλεύσεις με τα τεχνικά κλιμάκια, για να οριστικοποιηθούν με την επισημοποίηση των επεξεργασιών, το αργότερο τη μεθεπόμενη Τρίτη.

3. Σε εκκρεμότητα βρίσκεται επίσης το θέμα της κατανομής των μέτρων στα επόμενα χρόνια. Η τρόικα έχει ζη-

τήσει να εφαρμοστούν τα 10 από τα 11,5 δισ. ευρώ των περικοπών το 2013 και το υπόλοιπο 1,5 δισ. ευρώ το 2014. Επίσης, από το 2013 θα πρέπει να εφαρμοστεί η φορολογική μεταρρύθμιση. Προκύπτει εύλογα το ερώτημα εάν με μια τέτοια κατανομή έχει νόημα η επιμήκυνση. Η τρόικα υποστηρίζει ότι θα απαιτηθούν επιπλέον δημοσιονομικά μέτρα τη διετία 2014 - 2015. Εάν δεν δινόταν η επιμήκυνση, θα έπρεπε να εφαρμοστούν και αυτά την περίοδο 2013 - 2014. Πόσα είναι αυτά τα επιπλέον μέτρα; Σε αυτό δεν υπάρχει σύμφωνη απόφαση ούτε μεταξύ της Κομισιόν και του ΔΝΤ.

4. Ένα άλλο ανοικτό θέμα είναι πώς θα καλυφθεί το κενό χρηματοδότησης που προκύπτει από την επιμήκυνση. Ένα σημαντικό μέρος θα καλυφθεί από τον μεγαλύτερο όγκο μέτρων που καλείται να λάβει η Ελλάδα την πρώτη διετία. Το υπόλοιπο πιθανόν να μπορεί να καλυφθεί με έκδοση εντόκων γραμματίων. Προς το παρόν η ΕΚΤ δεν συζητεί την επιμήκυνση των ελληνικών ομολόγων που έχει στην κατοχή της και λήγουν έως το 2016, όπως πρότεινε η Ελλάδα.

5. Η βιωσιμότητα του χρέους είναι επίσης ανοικτό θέμα. Το ΔΝΤ θεωρεί ότι απαιτείται νέα ελάφυνση του χρέους και πολλοί πιστεύουν ότι το ταμείο τροφοδοτεί τα σενάρια περί «κουρέματος». Επίσης, ερμηνεύουν τη σκληρή στάση του κ. Τόμσεν ως μια προπαγάνδα του ΔΝΤ να πιέσει την Ευρωζώνη σε μια ολιστική λύση για την Ελλάδα. Η Ευρωζώνη δεν είναι έτοιμη να συναινέσει σε αυτήν τουλάχιστον τη φάση.

Τι έγινε στη σύσκεψη της Τετάρτης που χάλασε το κλίμα

Του ΣΩΤΗΡΗ ΝΙΚΑ

Μια εβδομάδα με έντονες διακυμάνσεις στις σχέσεις κυβέρνησης - τρόικας ήταν αυτή που πέρασε. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι οι μεταξύ τους συζητήσεις ξεκίνησαν με τους καλύτερους οιωνούς, αλλά μόλις δύο ημέρες ήταν αρκετές για να επιβληθεί η ρήξη μεταξύ του υπουργού Οικονομικών Γ. Στουρνάρα και του εκπροσώπου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) Π. Τόμσεν.

Είναι ενδεικτικό του τι διμεφίθη στη συνάντηση της Τετάρτης, μεταξύ των δύο ανδρών, με αφορμή δύο ζητήματα. Το πρώτο αφορούσε τις αλλαγές στο Δημόσιο.

— Ο κ. Τόμσεν εξ αρχής απέρριψε όλα τα μέτρα που πρότεινε η ελληνική πλευρά για την αναδιάρθρωση του δημοσίου τομέα, λέγοντας ότι έχουν υψηλό ρίσκο υλοποίησης.

— Ο κ. Στουρνάρας απάντησε ότι δεν μπορεί από τη μια η τρόικα να αποδέχεται ότι πρέπει να γίνουν μεταρρυθμίσεις, αλλά να απορρίπτει το όφελος από αυτές.

Το δεύτερο μείζον άνοιξε αναφορικά με τα εργασιακά.

— Ο κ. Τόμσεν είπε στον υπουργό Οικονομικών ότι το όφελος από την παράταση του άτυπου Eurogroup στη Λευκωσία, ο κ. Στουρνάρας είχε ακού-

τά 2 δισ. έχει ήδη υπολογιστεί στα «κλεισμένα μέτρα».

— Ο κ. Στουρνάρας απέρριψε αυτή την κατηγορία και ξεκαθάρισε στον εκπρόσωπο του ΔΝΤ ότι δεν προτίθεται να υπογράψει άλλες περικοπές μισθών και συντάξεων.

Το κλίμα βελτιώθηκε με την παρέμβαση της Ευρωζώνης, ορισμένες διαφορές «γεφυρώθηκαν», αλλά το πακέτο των μέτρων δεν οριστικοποιήθηκε.

Οι εξελίξεις αποδεικνύουν αυτό που τόσο καιρό αρκετοί έλεγαν. Οτι δηλαδή είναι σχεδόν αδύνατο να εντοπιστούν παρεμβάσεις τέτοιου ύψους στις κρατικές δαπάνες, χωρίς να μπει βαθιά το «μαχαίρι». Ωστόσο, πρέπει να εσπομανθεί ότι η σημερινή κατάσταση δεν μπορεί να συγκριθεί με το τι έγινε πριν από ένα χρόνο. Πέρυσι τον Σεπτέμβριο, οι επικεφαλής της τρόικας είχαν αποχωρήσει από την Αθήνα χωρίς κανείς να γνωρίζει αν και πότε θα επιστρέψουν. Φέτος αναμένεται να γυρίσουν σε μια εβδομάδα.

Σε καμία περίπτωση, ωστόσο, άλλο το παραπάνω σκηνικό δεν προμηνύεται στις αρχές της εβδομάδας. Το κλίμα μόλις το περασμένο Σάββατο ήταν εντελώς διαφορετικό. Στη συνεδρίαση του άτυπου Eurogroup στη Λευκωσία, ο κ. Στουρνάρας είχε ακού-

Οι δημοσιογράφοι περικυκλώνουν τον κ. Στουρνάρα κατά την έξοδό του από το Μέγαρο, μετά τη συνάντηση των τριών Πολιτικών αρχηγών.

Οι υψηλές έντασης διάλογοι μεταξύ Στουρνάρα και Τόμσεν αφορούσαν κυρίως στις περικοπές στο Δημόσιο και στα εργασιακά.

σει τον αρμόδιο κοινοτικό επίτροπο, Ολι Ρεν, να κάνει μια αρκετά αισιόδοξη παρουσίαση των εκτιμήσεων της Κομισιόν για την ελληνική οικονομία. Μάλιστα, η επικεφαλής του ΔΝΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, είχε συμφωνήσει σε εκείνο το πλαίσιο, ενώ τόσο το Eurogroup όσο και το ΔΝΤ είχαν ζητήσει την επίσημη των διαπραγματεύσεων για να κλείσουν τα μέτρα. Ο δε Γάλλος υπουργός Οικονομικών, Π. Μοσκοβισί, είχε καλέσει την τρόικα να κλείσει τη συζήτηση το ταχύτερο δυνατόν.

Με αυτή τη διάθεση, λοιπόν, τη Δευτέρα ξεκίνησαν οι συναντήσεις του κ. Στουρνάρα με τους επικεφαλής της τρόικας. Το «κενό» στα μέτρα ήταν μεταξύ 4 και 5 δισ. ευρώ. Η τρόικα όμως έδειξε με το «καλημέρα» τις διαθέσεις της. Δεν ενέκρινε κανένα από τα ι-